

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕНЬ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ПРО СЕКСУАЛЬНІСТЬ

GENDER CHARACTERISTICS OF MODERN YOUTH'S IDEAS ABOUT SEXUALITY

У статті розглянуто гендерні особливості уявлень сучасної молоді про сексуальність. Проведено дослідження сексуальних уподобань молоді, що є гендерно детермінованими. У дослідженні використано такі методики, як: методика вивчення гендерної ідентичності (Л. Б. Шнейдер), яка показує рівень єдності поведінки та самосвідомості в уявленні суб'єкта про себе, про свою стать та статеву роль; методика «Маскуліність – фемінність» (С. Бем), яка виявляє психологічну стать; методика «Опитувальник настанов до сексу» (Г. Айзенк), котра дає змогу визначити психологічні особливості сексуальності респондентів та їх відношення до сексу; авторська анкета «Стереотипи про сексуальність», яка дає змогу визначити наявність або відсутність найбільш поширених стереотипів про сексуальність у респондентів. Математичну обробку отриманих результатів здійснено за допомогою непараметричного критерію Пірсона (для встановлення статистичної значущості результатів) та непараметричного статистичного критерію «U-критерій Манна – Уїтні» (для оцінки різниці між двома вибірками за рівнем будь-якої ознаки, вимірної як існує).

Проаналізовано та з'ясовано відмінність понять «гендер» і «стать». Досліджено особливості гендерної ідентичності. Описано взаємозв'язок гендерних і сексуальних стереотипів та їхній вплив на сексуальну культуру сучасного суспільства. За допомогою емпіричного дослідження встановлено, що досліджувані групи «чоловіки» та «жінки» мають найвищий показник за шкалою «андрогінність», тобто їхня поведінка вільніша від гендерних стереотипів. Виявлено, що представники групи «чоловіки» мають схильність до більш стереотипного ставлення до сексуальності, ніж група «жінки». Досліджувані з групи «жінки» швидше ідентифікували себе порівняно з групою «чоловіки».

Представники групи «чоловіки» мають більшу схильність до знеособленого сексу, та рівень їхньої сексуальної збудливості набагато вище, тоді як група «жінки» мають більше показників за факторами «сексуальна сором'язливість» та «цнотливість». Дослідження показало, що прослідковується стала динаміка зміни сексуальних стереотипів у бік толерантності.

Ключові слова: *стать, гендер, сексуальність, молодь.*

The article examines the gender characteristics of modern youth's ideas about sexuality. A study of the sexual preferences of young people, which are gender determined, was conducted.

The following methods were used in the study: the method of studying gender identity (L. B. Schneider), which shows the level of unity of behavior and self-awareness in the subject's perception of himself, his gender and gender role; The Bem Sex-Role Inventory, which reveals psychological gender; Eysenk Inventory of Difficulties to Sex, which allows you to determine the psychological characteristics of respondents sexuality and their attitude to sex; the author's questionnaire "Stereotypes about sexuality", which allows you to determine the presence or absence of the most common stereotypes about sexuality among respondents.

Mathematical processing of the obtained results was carried out using the non-parametric Pearson test (to establish the statistical significance of the results) and the non-parametric Mann-Whitney U-test statistical test (to assess the difference between the two samples in terms of the level of any trait measured qualitatively).

The difference between the concepts of "gender" and "sex" was analyzed and clarified. Peculiarities of gender identity have been studied. The relationship between gender and sexual stereotypes and their influence on the sexual culture of modern society is described.

With the help of empirical research, it was established that the studied groups of "men" and "women" have the highest index on the "androgynousness" scale, their behavior is freer from gender stereotypes. It was found that representatives of the "men" group have a tendency to have a more stereotypical attitude to sexuality than the "women" group.

Representatives from the "women" group identified themselves more quickly compared to the "men" group.

Representatives of the group "men" have a greater tendency to impersonal sex and their level of sexual arousal is much higher. While the group "women" have more indicators on the factors: sexual shyness and chastity.

The study showed that the dynamic of changing sexual stereotypes towards tolerance is being followed.

Key words: *sex, gender, sexuality, youth.*

УДК 159.923.33.305
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2022.44.30>

Коренева Ю.П.

к. психол. н., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Ляшко А.В.

викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Ставлення соціуму до питань сексу і сексуальності протягом історичного розвитку зазнавало змін і перетворень. Кожна культура має особливості у ставленні до проявів сексуальності, визначає що для неї прийнятно, а що ні. У ХХ ст. суспільство отримало можливість пізнавати, обговорювати, досліджувати цю тему. Відбулася серйозна трансформація

від цілковито табуованої теми до соціально прийнятної.

Зигмунд Фройд та його теорії про сексуальність, концепція психосексуального розвитку та метод психоаналізу здійснили значний вплив на розвиток сексології. Суспільство почало обговорювати ці теми, і неважливо, приймало чи відхиляло воно їх, головне, що обговорювалися вони вголос і не замовчувалися.

У 60–70-ті роки відбулося значне перетворення суспільної думки щодо сексуального життя. Сексуальна революція, яка розпочалася у США та країнах Європи в епоху хіпі, стала секс-символом нового життя. Ставлення до сексу як лише до репродуктивного процесу змінилося на ставлення як до процесу заради задоволення. Було винайдено новий засіб контрацепції – гормональний контрацептив, який надав можливість жінкам не перейматися проблемою незапланованої вагітності та контролювати кількість вагітностей. Завдяки сексуальній революції були суттєво переосмислені сексуальні цінності, норми, орієнтації, стосунки між партнерами. Суспільство набуло вільніших поглядів, послабилася цінність цнотливості, а ставлення до позашлюбного сексу пом'якшилося. Вибір партнера, форми взаємодії став набагато легшим, а соціальні рамки стали розпадатися.

Ситуація у світі сьогодні демонструє, що нинішнє суспільство більш відкрите та відверте, вільне та рівноправне. Соціальні трансформації – це нескінченний процес, і уявлення про гендерні ролі зазнало значних змін. Гендерні стереотипи про роль чоловіків та жінок, прояви маскуліних і фемінних рис уже відійшли від сприйняття всіх жінок як пасивних і не амбітних, а всіх чоловіків – як активних і цілеспрямованих. Зараз ролі зрівнялися, усе стало по-іншому, жінки – вільніші та розкуті, а чоловіки можуть показувати м'якість та емоційність. Андроїнність – найпоширеніша зараз характерна риса, за якої в одній людині одразу поєднано фемінні й маскуліні риси.

Актуальним залишається питання ставлення сучасного молодого покоління до сексуальності та гендерних стереотипів. Молодь була вихована у соціумі з менш толерантними та вільними поглядами. Проте тенденції сьогодні свідчать про те, що молоде покоління все більше схильне до розширення свободи в межах сексуальності. Актуальність даної проблеми зумовила вибір тематики дослідження і визначила вектор наукового пошуку.

Об'єктом дослідження є уявлення сучасної молоді про сексуальність.

Предмет дослідження – гендерні особливості уявлень сучасної молоді про сексуальність.

Мета дослідження: вивчити гендерні особливості уявлень сучасної молоді про сексуальність.

Завдання дослідження:

а) зробити теоретичний аналіз проблеми гендерних особливостей уявлень сучасної молоді про сексуальність;

б) емпірично дослідити гендерні особливості уявлень сучасної молоді про сексуальність, зокрема: гендерну ідентичність, психологічну стать, настанови до сексу та ставлення до сексуальних стереотипів;

в) зробити порівняльний аналіз особливостей уявлень про сексуальність у дівчат і хлопців.

Методи та методики дослідження: для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс теоретичних і емпіричних методів. Зокрема, застосовувалися аналіз, синтез, узагальнення, систематизація. Теоретичні методи дали можливість визначити ступінь розробленості проблеми.

Емпіричне дослідження проводилося у три етапи:

1) організаційний (формування групи респондентів і визначення психодіагностичного інструментарію);

2) діагностичний (проведення діагностики та тестування учасників емпіричного дослідження);

3) операційний (обробка результатів із використанням методів математичної статистики), аналітичний (аналіз та інтерпретація отриманих даних).

Учасниками емпіричного дослідження були студенти Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова. Вибірка студентів складалася із 36 осіб, із них 18 – чоловічої та 18 – жіночої статі. Вік досліджуваних – від 18 до 35 років.

Емпіричне дослідження було проведено за допомогою таких методик:

а) методики вивчення гендерної ідентичності (Л. Б. Шнейдер), яка показує рівень єдності поведінки та самосвідомості в уявленні суб'єкта про себе, свою стать та статеву роль;

б) методики «Маскулінність – фемінність» (С. Бем), яка виявляє психологічну стать;

в) методики «Опитувальник настанов до сексу» (Г. Айзенк), яка дає змогу визначити психологічні особливості сексуальності респондентів та їх відношення до сексу;

г) авторська анкета «Стереотипи про сексуальність», яка дає змогу визначити наявність або відсутність найбільш поширених стереотипів про сексуальність у респондентів.

Математичну обробку отриманих результатів здійснено за допомогою непараметричного критерію Пірсона (для встановлення статистичної значущості результатів) та непараметричного статистичного критерію «U-критерій Манна – Уїтні» (для оцінки різниці між двома вибірками за рівнем будь-якої ознаки, вимірної якісно).

Дослідження гендерної ідентичності сучасної молоді здійснено за допомогою методики Л. Б. Шнейдера [1].

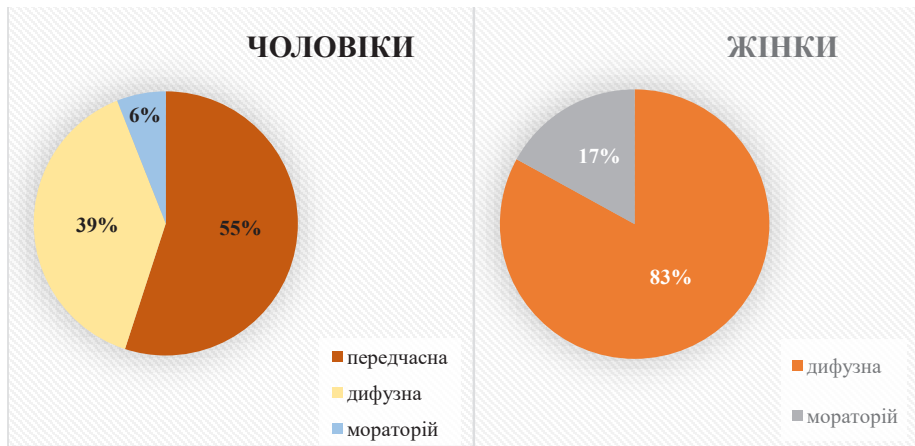

Рис. 1. Результати дослідження гендерної ідентичності за допомогою методики Л. Б. Шнейдера

Результати групи чоловічої статі:
 Передчасна ідентичність – 10 осіб – 55 %.
 Дифузна ідентичність – 7 осіб – 39 %.
 Мораторій – 1 особа – 6 %.

Результати групи жіночої статі:
 Дифузна – 15 осіб – 83 %.
 Мораторій – 3 особи – 17 %.

Результати дослідження представлено на рис. 1.

Для порівняння групи «жінки» та групи «чоловіки» між собою використали U-критерій Манна – Уїтні. Дані представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Емпіричні значення U-критерію Манна – Уїтні

Назва шкал	Середнє значення в групі «жінки»	Середнє значення в групі «чоловіки»	Емпіричне значення критерію	Рівень значущості
Передчасна	0,000	0,556	72	0***
Дифузна	0,833	0,389	234	0,007**
Мораторій	0,167	0,056	180	0,296

* – $p < 0,05$; ** – $p < 0,01$; *** – $p < 0,001$.

Між групою «жінки» та групою «чоловіки» існують значні відмінності за шкалою «передчасна» ($U=72$, $p < 0,001$). У групі «жінки» середнє значення дорівнює 0, що менше середнього значення групи «чоловіки», яке дорівнює 0,556.

Існують значні відмінності за шкалою «дифузна» між групою «жінки» та групою «чоловіки» ($U=234$, $p < 0,001$). У групі «жінки» показник вище, ніж у групі «чоловіки» ($X_1=0,833$, $X_2=0,389$).

Можна зробити висновок, що серед молодих людей 18–35 років досліджувані жіночої статі пройшли стадію ста-

тису «передчасної ідентичності» раніше, ніж досліджувані чоловічої статі, що може проявлятися у несаможиттєвості в життєвих виборів, залежності або наявності нав'язаної ідентичності в групі «чоловіки». Також показники статусу «дифузна ідентичність» значно вище в групі «жінки», але за показником «мораторій» обидві групи мають невисокі результати. Припускаємо, що саме через вікові особливості жоден із 30 досліджуваних не мав «позитивної» або «псевдопозитивної» ідентичності, тобто ще недостатньо життєвого досвіду для формування сталих переконань та власних значущих цінностей у житті.

Ми провели дослідження психологічної статі студентів Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова за допомогою методики «Маскулінність – фемінність» С. Бем [1]. Наша мета – визначити, наскільки андрогінний тип психологічної статі превалює серед молоді.

Обробка результатів: за кожен збіг відповіді з ключем нараховується один бал. Потім визначаються показники фемінності (F) і маскулінності (M) відповідно до формул.

Результати групи «чоловіки»:
 Андрогінність – 15 осіб – 83 %.
 Маскулінність – 3 особи – 17 %.
 Фемінність – 0 осіб.

Результати групи «жінки»:
 Андрогінність – 17 осіб – 94 %.
 Маскулінність – 0 осіб.
 Фемінність – 1 особа – 6 %.

Результати дослідження представлено в табл. 2.

$$\chi^2_{кр} = 5.991 (p \leq 0.05) \quad \chi^2_{кр} = 9.210 (p \leq 0.01)$$

$$\chi^2_{емп} = 50.2 \geq \chi^2_{кр}$$

Як бачимо, значення критерію Пірсона входить у зону статистичної значимості, це

означає, що отримані результати є достовірними.

Як ми можемо побачити на рис. 2, згідно з результатами дослідження, серед студентів превалює андрогінний тип психологічної статі. Це свідчить про те, що досліджувані набрали найбільшу кількість балів як за шкалою мужності, так і за шкалою жіночності, вони мають однаково проявлені як жіночі, так і чоловічі поведінкові схеми.

Рис. 2. Відсоткове співвідношення типів психологічної статі студентів

Опитувальник настанов до сексу Ганса Айзенка [1].

Обробка результатів: опитувальник має дві форми: повну та скорочену. Повна форма опитування містить 159 питань. Практично всі питання мають форми відповідей «так» чи «ні», але й передбачено можливість невизначеності відповіді.

У ході інтерпретації результатів виділяються такі узагальненні фактори:

- а) сексуальна дозволеність;
- б) сексуальна реалізованість;
- в) сексуальна невротичність;
- г) знеособлений секс;
- г') порнографія;
- д) сексуальна сором'язливість;
- е) цнотливість;
- є) відроза до сексу;
- ж) сексуальна збудливість;

- з) фізичний секс;
- и) агресивний секс;
- і) сексуальний потяг (або лібідо);
- ї) сексуальна задоволеність;
- й) маскулінність.

Ключ містить номери питань, включених у дану шкалу, і до кожного з них є відповідний знак – «+» або «-». Якщо відповідь збігається з відповіддю за ключовою таблицею відповідей, ставиться один бал. Якщо не збігається – 0 балів. Якщо на те чи інше питання був поставлений знак «?», ставиться пів бали.

Порівняння груп між собою

Для порівняння групи «жінки» та групи «чоловіки» між собою був використаний U-критерій Манна – Уїтні. Дані представлено в табл. 3.

Між групою «жінки» та групою «чоловіки» існують значні відмінності за шкалою «Знеособлений секс» (U=98,5, p<0,05). У групі «жінки» середнє значення дорівнює 2,056, це менше середнього значення групи «чоловіки», що дорівнює 3,944. Тобто набагато більше представників групи «чоловіки», ніж групи «жінки», не намагаються увійти з партнером у якийсь значущий особистісний зв'язок та розглядають сексуального партнера лише як об'єкт для отримання чуттєвого задоволення, не беручи до уваги його особистість та індивідуальні особливості.

Виявлено різницю за шкалою «Сексуальна сором'язливість» між групою «жінки» та групою «чоловіки» (U=228, p<0,05). Показник групи «жінки» вище, ніж у групі «чоловіки» (X1=1,222, X2=0,333). Ці дані говорять про те, що опитувані з групи «жінки» можуть почуватися більш нервово у стосунках із протилежною статтю, їх, можливо, бентежать розмови про секс, а часом вони просто бояться сексуальних відносин порівняно з групою «чоловіки».

Виявлено відмінності за шкалою «Цнотливість» між групою «жінки» та групою «чоловіки» (U=225, p<0,05). У групі «жінки» середнє значення дорівнює 1,944, це більше за середнє значення групи «чоловіки»

Таблиця 2

Результати дослідження психологічної статі студентів і математична обробка за допомогою непараметричного критерію Пірсона

№	Показник	Кількість Емпірична частота, f_e	Теоретична частота, f_t	$f_e - f_t$	$(f_e - f_t)^2$	$\frac{(f_e - f_t)^2 \cdot f_t}{\chi^2_{emp}}$
1	Андрогінність	32	12	20	400	33,3
2	Маскулінність	3	12	-9	81	6,8
3	Фемінність	1	12	-11	121	10,1
	Сума	36	36	0		50,2 χ^2_{emp}

рівне 1,111. Це означає, що представники групи «жінки» більше утримуються від проявів сексуальної пристрасті та не люблять думати на цю тему, ніж група «чоловіки».

Виявлено різницю за шкалою «Сексуальна збудливість» між групою «жінки» та групою «чоловіки» ($U=91,5, p<0,05$). Показник групи «жінки» нижче, ніж показник групи «чоловіки» ($X_1=3,333, X_2=4,833$). Тобто представники групи «чоловіки» збуджуються навіть від незначних дій або навіть думок, тоді як представникам групи «жінки» необхідно провести цілу низку необхідних умов для того, щоб виникло сексуальне збудження.

Можна зробити висновки, що серед опитуваних обох груп не було ніяких важливих відмінностей за факторами «Сексуальна дозволеність», «Сексуальна реалізованість», «Сексуальна невротичність», «Порнографія», «Відраза до сексу», «Фізичний секс», «Агресивний секс», «Сексуальний потяг (або лібідо)», «Сексуальна задоволеність», «Маскулінність», що свідчить про досить схоже ставлення до питань. Натомість думка у представників груп розходилася за показниками «Знеособлений секс», «Сексуальна сором'язливість», «Цнотливість», «Сексуальна збудливість», що може бути спричинено гендерними стереотипами, наявними в нашому суспільстві щодо сексуальних питань.

Анкета «Сексуальні стереотипи у поведінці чоловіків та жінок»

Опис методики: Автором дослідження була розроблена анкета, яка містила такі твердження:

1. Чоловік завжди зацікавлений у сексі та прагне його.

2. Одружуватися треба на незайманій дівчині.

3. Справжній чоловік не витрачає себе на почуття й розмови.

4. Шлях до серця чоловіка лежить через його шлунок.

5. У справжніх чоловіків немає сексуальних проблем.

6. Гарний секс завжди передбачає оргазм.

7. Чоловік повинен якомога рідше бачити оголену жінку, інакше він охолоне до неї.

8. Найкращі коханці – кавказці, іспанці, італійці.

9. Секс повинен тривати визначений час, наприклад 30 хвилин.

10. Чоловіки, що бурхливо починають статеве життя, швидко втрачають свій сексуальний потенціал.

11. Жінки не можуть пережити оргазм під час сексу.

12. Сексуальне задоволення у жінок є чимось другорядним і може бути взагалі відсутнім.

13. Жінки мають імітувати оргазм, аби догодити чоловікові.

14. Жінка повинна сповідувати культурний стандарт сексуального мінімалізму, який передбачає якомога менше партнерів, поз, задоволення.

15. Чоловіки більш обізнані та вправні в питаннях сексуальних стосунків, аніж жінки.

16. Чоловіки мають домінувати в ліжку, а жінки їм підкоряться.

17. Жінка повинна пригнічувати чи заперечувати свої сексуальні бажання.

18. «Нормальна» жінка має відчувати менше насолоди від сексу, ніж чоловік.

Таблиця 3

Емпіричне значення U-критерію Манна – Уїтні

Назва шкал	Середнє значення в групі «жінки»	Середнє значення в групі «чоловіки»	Емпіричне значення критерію	Рівень значущості
Дозволеність	9,056	9,444	139,5	0,468
Реалізованість	7,167	7,722	137,5	0,434
Сексуальна невротичність	3,278	3,611	148,5	0,659
Знеособлений секс	2,056	3,944	98,5	0,042*
Порнографія	4,889	4,778	161,0	0,974
Сексуальна сором'язливість	1,222	0,333	228,0	0,021*
Цнотливість	1,944	1,111	225,0	0,039*
Сексуальна огида	2,778	2,778	158,0	0,894
Сексуальна збудливість	3,333	4,833	91,5	0,024*
Фізичний секс	4,444	4,222	172,5	0,736
Агресивний секс	1,222	0,667	202,5	0,174
Лібідо	17,111	18,833	129,0	0,294
Задоволеність	10,722	11,944	133,5	0,362
Маскулінність	20,500	22,944	112,5	0,116

* – $p<0,05$; ** – $p<0,01$; *** – $p<0,001$.

19. Чоловіки швидше й легше за жінок досягають сексуального збудження.

20. Чоловік має прагнути сексу, навіть якщо в нього немає сексуального бажання.

21. Розмір члену впливає на якість сексу.

22. Проявляти емоційність, ніжність і турботу у сексуальних стосунках дозволено лише жінкам.

23. Секс на першому побаченні ніколи не призводить до подальших стосунків.

24. Сексуальний чоловік повинен бути високим, м'язистим, мати довгі пальці та широкі плечі.

25. Сексуальна жінка – це володарка пружних грудей третього розміру, плоского живота і красивих стегон.

Ці твердження – найпоширеніші стереотипні висловлювання щодо гендерних ролей. На кожне твердження треба дати оцінку від 1 до 5, де 1 – повністю не згоден, а 5 – повністю згоден із твердженням. Після цього виконується підрахунок відповідей.

Мета: за допомогою анкети визначити актуальність сталих гендерних стереотипів для сучасної молоді.

Порівняння груп між собою

Для порівняння групи «жінки» та групи «чоловіки» між собою був використаний U-критерій Манна – Уїтні. Дані представлено в табл. 4.

Виявлено відмінності за шкалою 4 – «шлях до серця чоловіка лежить через його шлунок» між групою «жінки» та групою «чоловіки» ($U=85,5$, $p<0,01$). У групі «жінки» середнє значення дорівнює 1,556, це менше від середнього значення групи «чоловіки» рівного 2,611. Тобто більша кількість представників групи «чоловіки» підтримує стереотип про зобов'язання жінки готувати їжу та використовувати це для завоювання та утримання чоловіків.

Виявлено відмінності за шкалою 13 – «жінки мають імітувати оргазм, аби догодити чоловікові» – між групою «жінки» та групою «чоловіки» ($U=108$, $p<0,01$). У групі «жінки» середнє значення дорівнює 1, це менше від середнього значення групи «чоловіки» рівного 1,556. Менше представників групи «жінки» згодні з цим стереотипним твердженням, яке ставить жінок у нерівні права та не дає можливості для задоволення своїх потреб заради утіхи чоловіків.

Між групою «жінки» та групою «чоловіки» існують значні відмінності за шкалою 14 – «жінка повинна сповідувати культурний стандарт сексуального мінімалізму, який передбачає якомога менше партнерів, поз, задоволення» ($U=103,5$, $p<0,05$). Показник у групі «жінки» нижчий за показник у групі «чоловіки» ($X_1=1,333$, $X_2=2$). Ці показники

показують, що представники групи «чоловіки» більше схильні ставитися до жінок інакше та обмежувати в прояві власних бажань та їх реалізації.

Таблиця 4

Емпіричне значення U-критерію Манна – Уїтні

Назва шкал	Середнє значення в групі «жінки»	Середнє значення в групі «чоловіки»	Емпіричне значення критерію	Рівень значущості
1	2,556	3,167	118,5	0,154
2	1,500	1,889	154,0	0,762
3	1,333	1,667	135,0	0,306
4	1,556	2,611	85,5	0,009*
5	1,556	1,833	135,0	0,333
6	3,056	3,333	145,0	0,582
7	1,333	2,111	122,0	0,14
8	1,556	2,056	119,5	0,135
9	1,556	1,722	141,0	0,438
10	1,778	2,111	136,0	0,373
11	1,111	1,333	128,0	0,097
12	1,167	1,778	122,0	0,081
13	1,000	1,556	108,0	0,008**
14	1,333	2,000	103,5	0,023*
15	1,667	1,778	153,0	0,726
16	1,444	2,389	85,0	0,009**
17	1,000	1,500	126,0	0,037*
18	1,000	1,500	126,0	0,037*
19	2,611	3,278	118,5	0,16
20	1,056	1,556	124,5	0,067
21	1,833	2,444	105,5	0,06
22	1,111	1,444	132,0	0,169
23	1,833	1,778	179,0	0,561
24	1,556	2,444	87,0	0,012*
25	1,389	2,167	114,0	0,083

* – $p<0,05$; ** – $p<0,01$; *** – $p<0,001$.

Існують значні відмінності за шкалою 16 – «чоловіки мають домінувати в ліжку, а жінки їм підкоряться» – між групою «жінки» та групою «чоловіки» ($U=85$, $p<0,01$). Показник у групі «жінки» нижчий за показник у групі «чоловіки» ($X_1=1,444$, $X_2=2,389$). Даний стереотип нав'язує «правила» хто, що й як повинен робити у ліжку, і знову ж ставить у нерівні права однаково чоловіків та жінок. Не всі чоловіки прагнуть домінувати та не всі жінки згодні на це. Але більше представників групи «чоловіки» таки підтримують цю думку.

Існують значні відмінності за шкалою 17 – «жінка повинна пригнічувати чи заперечувати свої сексуальні бажання» – між групою «жінки» та групою «чоловіки» ($U=126$, $p<0,05$). Середнє значення у групі

«жінки» ($X=1$) менше від середнього значення групи «чоловіки» ($X=1,5$). Представники групи «жінки» у меншій кількості згодні з вимогою до заперечення або навіть відмови від своїх відчуттів.

Виявлено відмінності за шкалою 18 – «нормальна» жінка має відчувати менше насолоди від сексу, ніж чоловік» – між групою «жінки» та групою «чоловіки» ($U=126$, $p<0,05$). У групі «жінки» середнє значення дорівнює 1, це менше від середнього значення групи «чоловіки» рівного 1,5. Стереотип про «нормальність» та перевагу чоловіків над жінками набрав більше підтримки у групі «чоловіки».

Між групою «жінки» та групою «чоловіки» існують значні відмінності за шкалою 24 – «сексуальний чоловік повинен бути високим, м'язистим, мати довгі пальці та широкі плечі» ($U=87$, $p<0,05$). У групі «жінки» середнє значення дорівнює 1,556, це менше від середнього значення групи «чоловіки» рівного 2,444. Стереотип щодо стандартів краси та сексуальності менше підтримують представники групи «жінки».

Із метою наукового представлення результатів емпіричного дослідження та виявлення закономірностей було складено дві таблиці, які об'єднують результати досліджень. У табл. 5 показано результати дослідження гендерної ідентичності та дослідження психологічної статі молоді. Ці дані представлені у відсотках для груп «чоловіки» та «жінки». У табл. 6 можна побачити результати досліджень сексуальних переконань та стереотипів про сексуальність. Там надано результати лише відмінних факторів за шкалами, що надає можливість наочно побачити відмінності.

Таблиця 5
Результати дослідження гендерної ідентичності та психологічної статі молоді

Назва дослідження	Назва шкал	Результати групи «чоловіки», %	Результати групи «жінки», %
Дослідження гендерної ідентичності	Передчасна ідентичність	55	–
	Дифузна ідентичність	39	83
	Мораторій	6	17
Дослідження психологічної статі	Андрогінність	83	94
	Маскулінність	17	–
	Фемінність	–	6

Узагальнені результати емпіричних досліджень особистісної ідентифікації,

настанов та поглядів дають змогу зробити такі висновки:

1. Досліджувані молоді люди чоловічої та жіночої статі, які відповідно були віднесені до груп «чоловіки» та «жінки», мають багато однакових, спільних та паралельних поглядів та переконань. Наприклад, за результатами досліджень психологічної статі обидві групи мають найвищий показник за шкалою «Андрогінність», тобто представники й жіночої, й чоловічої статі не обмежують себе в діях та рішеннях через свою стать, їхня поведінка вільніша від гендерних стереотипів, вони не обмежують себе в діях та рішеннях через приналежність до своєї статі. Найголовніше у цьому, що людина стає більш гнучкою в усіляких життєвих обставинах.

2. Результати дослідження гендерної ідентичності визначили відмінності у групах і засвідчили вищий рівень показників групи «жінки». Представники цієї групи цілкомито пройшли рівень передчасної ідентичності, на час дослідження основна частина перебувала на стадії «дифузна ідентичність», а 17 % навіть вийшли на рівень мораторію. Це свідчить про те, що, находячись в однаковій віковій групі, жінки швидше ідентифікували себе, їхні уявлення про себе, про свою стать та статеву роль були відповідно до поведінки та самосвідомості.

3. Дослідження сексуальних переконань молоді показало, що за такими факторами, як «сексуальна дозволеність», «сексуальна реалізованість», «сексуальна невротичність», «порнографія», «відраза до сексу», «фізичний секс», «агресивний секс», «сексуальний потяг (або лібідо)», «сексуальна задоволеність» та «маскулінність», вагомих відмінностей у відповідях обох груп не виявлено, тобто наявне схоже ставлення до цих сексуальних переконань. Відмінності є за факторами «ставлення до знеособленого сексу» та «сексуальна збудливість», де представники групи «чоловіки» мають більшу схильність до цих настанов, а група «жінки» мають більше показників за факторами «сексуальна сором'язливість» та «цнотливість». Це може бути наслідком культури суспільства, нормами та гендерними стереотипами.

4. Серед досліджуваних молодих людей обох груп ставлення до сексуальних стереотипів значно відрізнялося. До більшості стереотипів досліджувані з групи «чоловіки» і «жінки» мали приблизно однакове ставлення і не розділяли їх. Але виявлено значні відмінності за результатами у групі «чоловіки». Там спостерігалася тенденція до схильності та прийняття найбільш уживаних сексуальних стереотипів, таких як: «шлях до

Результати досліджень сексуальних переконань та стереотипів про сексуальність

Назва дослідження	Назва шкал	Середнє значення показників за шкалою вище у групі «чоловіки»	Середнє значення показників за шкалою вище у групі «жінки»
Дослідження сексуальних настанов	Знеособлений секс	✓	–
	Сексуальна сором'язливість	–	✓
	Цнотливість	–	✓
	Сексуальна збудливість	✓	–
Дослідження сексуальних стереотипів	«Шлях до серця чоловіка лежить через його шлунок»	✓	–
	«Жінки мають імітувати оргазм, аби догодити чоловікові»	✓	–
	«Жінка повинна сповідувати культурний стандарт сексуального мінімалізму»	✓	–
	«Чоловіки мають домінувати в ліжку, а жінки їм підкоряться»	✓	–
	«Жінка повинна пригнічувати чи заперечувати свої сексуальні бажання»	✓	–
	«“Нормальна” жінка має відчувати менше насолоди від сексу, ніж чоловік»	✓	–
	«Сексуальний чоловік повинен бути високим, м'язистим, мати довгі пальці та широкі плечі»	✓	–

серця чоловіка лежить через його шлунок»; «жінки мають імітувати оргазм, аби догодити чоловікові»; «жінка повинна сповідувати культурний стандарт сексуального мінімалізму»; «чоловіки мають домінувати в ліжку, а жінки їм підкоряться»; «жінка повинна пригнічувати чи заперечувати свої сексуальні бажання»; «нормальна» жінка має відчувати менше насолоди від сексу, ніж чоловік»; «сексуальний чоловік повинен бути високим, м'язистим, мати довгі пальці та широкі плечі».

5. Усі ці дослідження разом показують, що між чоловіками та жінками в одній віковій категорії є дуже багато чинників, що поєднують ці дві групи, що відхід від сталих гендерних і сексуальних стереотипів відбувається, що молодь вже по-іншому до них ставиться. Але водночас є особливі відмінності у ставленні та сприйнятті у групах «чоловіки» і «жінки», що є надбанням соціального і культурного суспільства.

У роботі досліджено гендерні особливості уявлень сучасної молоді про сексуальність. Ця тема надзвичайно актуальна зараз і потребує постійних уточнень та розширення знань.

Зробивши теоретичний аналіз, виявлено:

1. Відмінність понять «гендер» і «стать»: якщо з гендером пов'язані соціальні, психологічні та культурні відмінності між жінками та чоловіками, то зі статтю – лише фізичні відмінності будови тіла.

2. Особливості гендерної ідентичності – усвідомлення й переживання індивідом позиції «Я» стосовно конкретних зразків або еталонів статі (приналежність до чоловічої або жіночої групи).

3. Набуття андрогінності переваги над яскраво вираженими рисами маскулітності та фемінітності.

4. Взаємозв'язок гендерних і сексуальних стереотипів, який вплив на сексуальну культуру сучасного суспільства вони мають. Важливість залишити статі гендерні стереотипи – як шлях до набуття свободи в розкритті свого потенціалу, щоб бути вільним у виборі діяльності, способу життя, орієнтації, партнера та ін.

Емпіричне дослідження гендерних особливостей уявлень сучасної молоді про сексуальність дало змогу встановити таке:

1. Досліджувані групи «чоловіки» та «жінки» мають найвищий показник за шкалою «Андрогінність», тобто представники й жіночої, й чоловічої статі не обмежують себе в діях та рішеннях через свою стать, їхня поведінка вільніша від гендерних стереотипів. Найголовніше у цьому, що людина стає більш гнучкою в усіляких життєвих обставинах.

2. Попри однакову вікову групу досліджувані з групи «жінки» швидше ідентифікували себе порівняно з групою «чоловіки». Їхні уявлення про себе, про свою стать та

статеву роль були відповідно до поведінки та самосвідомості.

3. Представники групи «чоловіки» мають більшу схильність до знеособленого сексу та рівень їхньої сексуальної збудливості набагато вище, а група «жінки» мають більше показників за факторами «сексуальна сором'язливість» та «цнотливість». Такі результати свідчать про наявність гендерних стереотипів щодо сексуальних настанов.

4. Представники групи «чоловіки» мають схильність до більш стереотипного ставлення до сексуальності, ніж група «жінки». Найбільш уживані сексуальні стереотипи сучасної молоді: «шлях до серця чоловіка лежить через його шлунок»; «жінки мають імітувати оргазм, аби догодити чоловікові»; «жінка повинна сповідувати культурний стандарт сексуального мінімалізму»; «чоловіки мають домінувати в ліжку, а жінки їм підкорятися»; «жінка повинна пригнічувати чи заперечувати свої сексуальні бажання»; «нормальна» жінка має відчувати менше насолоди від сексу, ніж чоловік»; «сексуальний чоловік повинен бути високим, м'язистим, мати довгі пальці та широкі плечі».

Усі ці дослідження разом показують, що попри відмінності ставлення і сприйняття у групах «чоловіки» і «жінки» їх об'єднує дуже багато чинників, що трансформація сталих гендерних та сексуальних стереотипів відбувається. Молодь уже по-іншому до них ставиться, що дає гарну перспективу набуття соціальної рівності та толерантності.

ЛІТЕРАТУРА:

- Шнейдер Л. Б. Личностная, гендерная и профессиональная идентичность: теория и методы диагностики. Москва : МПСИ, 2007. 128 с.
- Айзенк Г., Вильсон Г. Как измерить личность. Москва : Когито-Центр, 2000. 39 с.
- Богдан О. В. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Київ : Дух і Літера, 2015. 380 с.
- Вербець В. В., Субот О. А., Христюк Т. А. Соціологія : навчальний посібник. Київ : КОНДОР, 2009. 550 с.
- Гидденс Э. Трансформация интимности. Санкт-Петербург : Питер, 2004. 208 с.
- Глобальний індекс гендерного розриву: Україна втратила 15 позицій. *Радіо свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-global-gender-gap-index/31179599.html> (дата звернення: 15.10.2021).
- Діденко С. В., Козлова О. С. Психологія сексуальності : підручник. Київ : Академвидав, 2009. 304 с.
- Каков ваш коефіцієнт інтимності? IPQ (Джин Аллен, Клемент Мартин). *Психологические тесты он-лайн*. URL: <https://psytests.org/result?v=pealynumljtw> (дата звернення: 24.11.2021).
- Кашченко Е. Сексуальные нормы...? *Sexual norms*. Москва : Litres, 2021. 627 с.
- Кислюк К. В. Сучасна культурологія : навчальний посібник. Київ : КОНДОР, 2016. 342 с.
- Козирев М. П. Соціологія : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 656 с.
- Кравець В. П. Підготовка учнівської молоді до сімейного життя в Україні XXI століття: стан, тенденції, шляхи вдосконалення : монографія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 584 с.
- Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація : посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. Київ, 2014. 65 с.
- Маскулинность – фемининность, BSRI (Сандра Бем). *Психологические тесты он-лайн*. URL: <https://psytests.org/personal/bem-run.html> (дата звернення: 15.10.2021).
- Методика исследования гендерной идентичности, МИГИ. *Психологические тесты он-лайн*. URL: <https://psytests.org/result?v=mizH10H8UFm41kbKu411400e0RvJ> (дата звернення: 24.11.2021).
- Нагоски Э. Как хочет женщина. Мастер-класс по науке секса. Кишинев, 2016. 256 с.
- Палій А. А. Диференціальна психологія : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2010. 432 с.
- Сексуальна культура молоді як психологічна проблема. *Національний Інститут сексології та сексуального здоров'я*. URL: <https://sexology.education/seksualna-kultura-molodi-yak-psiologichna-problema/> (дата звернення: 15.12.2021).
- Сексуальные установки, EIDS (Ганс Айзенк). *Психологические тесты он-лайн*. URL: <https://psytests.org/result?v=eswF4TRbaLEQF4oIX> (дата звернення: 24.11.2021).
- Сидоренко О. В. Методы математической обработки в психологии. Санкт-Петербург : Речь, 2000. 350 с.
- Федоренко Р. П. Психологія сім'ї : навчальний посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 364 с.
- Cook R., Cusack S. Gender Stereotyping: Transnational Legal Perspectives. University of Pennsylvania Press, 2011. 288 p.
- Anthony F. Bogaert. Understanding Asexuality. Rowman & Littlefield Publishers, 2012. 192 p.
- Global Gender Gap Report 2021. *World Economic Forum*. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2021> (last accessed: 15.12.2021).
- Jennifer K. Bosson, Camille E. Buckner, Joseph A. Vandello. The Psychology of Sex and Gender. SAGE Publications, 2021. 744 p.
- Jerrold S. Greenberg, Clint E. Bruess, Sarah C. Conklin. Exploring the Dimensions of Human Sexuality. Jones and Bartlett publishers, 2007. 848 p.
- Knowles J. How Sex Got Screwed Up: The Ghosts that Haunt Our Sexual Pleasure. Vernon Press, 2019. 1034 p.
- Patrick Colm Hogan. Sexual Identities: A Cognitive Literature Study. Oxford University Press, 2017. 352 p.
- Promotion Sexual Health of Recommendations for Action. *Pan American Health Organization*. URL: <https://iris.paho.org/bitstream/handle/10665.2/42416/>

promotionsexualhealth.pdf?sequence=1&isAllowed=y
(last accessed: 24.11.2021).

30. Sex Stereotyping. *Psychalive*. URL:
<https://www.psychalive.org/sexual-stereotyping/> (last
accessed: 24.11.2021).

31. Singer J. *Androgyny: The Opposites Within*.
Nicolas-Hays, Inc., 2000. 273 p.

32. Tricia Scirom. *Teaching Gender? Sex
Education and Sexual Stereotypes*. Taylor & Francis,
2017. 172 p.